

gyökeresedjék. Kell, hogy a pedagógusok figyelme fokozott mértékben terelődjék a nevelés erkölcsi eszményei felé. «Az erkölcsi nevelés ölelje fel az összes erkölcsi érzelmeket, de tegye harmonikussá a kiképzést oly módon, hogy az egységes erkölcsi öntudat kialakítása végett az erkölcsi nevelés középpontjává a nemzeti érzést tegye.» — E legutóbbi kívánságban egyetértünk talán valamennyien. A háború erkölcsi hatását azonban immár nem látjuk rózsás színben. Eleinte valóban sok jót láttunk, de akkor nem siettünk mindezt elmélyíteni, teljesen szabadon hagytuk az utat a kedvezőtlen hatásoknak, s így azok a nemesítő hatások ma már csak emlékezeti képek, még pedig öntudatlanul eszményített alakban. Minél tovább folyik a háború, a sok és nagy rossz hatása annál többfelől és annál mélyebbről bukkan fel. Természetesen annál nagyobb szükség van a helyzet ismeretén alapuló, következetes nevelésre.

Katholikus Nevelés (5. sz.). *Túri Béla* «Nevelés a háború után» címen azt a tapasztalatot írja le, hogy a háborút minden borzalmassága mellett is az erkölcsi erők hatalmas felébresztőjének kell elismerni; az emberek látják, hogy él valami az egyéniségen felül, van az egésznek élete, él, amit úgy hívnak: nép, haza, állam; a nemzetek és egyének előtt egységes cél, fenséges eszme csillant fel: a haza megmentése. Ebből azt a tanulságot vonja le, hogy az egyént és a társadalmat az menti meg a szűkös, önző, anyaghoz tapadó gondolkodástól, az egyéni léhaságtól és nemzeti tespedéstől, ha az egyének és nemzetek gondolatvilágát nagy eszmék varázsa alá helyezzük. A német irodalomra hivatkozva megállapítja, hogy a háború mindenütt a nemzeti érzések ápolását helyezte előtérbe s a haza, az állam eszméje ma a legelevenebb, legszínesebb és az ember természetét legjobban megragadó világkép. «A nemzeti géniusz szellemével kell átjárni» a magyar ifjak lelkét is, de nem szabad röghöz kötni az eszméket: «a nemzeti individualitás természetes kifejtése mellett, ami az egyéneknek is csak gazdagságot, tradíciókból és nemzeti célokból kisugárzó energiát ad, az általános emberi vagy helyesebben krisztusi eszmét és világnézetet be kell vetíteni a lelkekbe»; a Krisztus gondolatától egyeseket és tömegeket mozgató hatást várhatunk, «ha azok a maguk tisztá eszményiségében tüzelnek az emberiség égboltján».

Uránia (5. sz.). *Ellend József* újabb részletet közöl a sárospataki főiskola multjára vonatkozó tanulmányaiból; mostani tárgya: a jogakadémia a Bach-korszakban. Nagy érdeklődéssel kísérvük mindenik közleményt, de sajnálattal látjuk, hogy így különböző helyeken közül egy-egy részletet s nem remélhetjük, hogy az egésznet együtt ki is adja. Akár a főiskola előljárósága, akár maga az egyházkerület találhatna módot a sárospataki főiskolai és egyházkerületi levéltár köréből újabban ismét szép számmal kikerülő közlemények egybefoglalására. — *Rapacs R.* a tudományok történelmének nevelő hatásáról írva, nagyon helyesen arra hívja fel a figyelmet, hogy a tudományok történetében, különösen a hazai tudományosság multjában a nevelés szempontjából mindeddig fel nem használt kincs rejlik. Idézi Budai Ézsaiást, aki 1804-ben javasolta, hogy a debreczeni főiskolában mindenik tanár adja elő tudományának irodalmát és tör-